

КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ

Сольфеджіо

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	музичне мистецтво
Спеціалізація	камерний спів

Статус	обов'язкова
--------	-------------

Семестровий контроль	Залік, іспит
----------------------	--------------

Курс	1 – 4
Семестр	1 – 8

ECTS	13,5
Годин	405
Практичні	268
Самостійна робота	137

Інформація про викладача

ПІБ	Філатова Тетяна Володимирівна доцент, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com/citations?user=zm0RHZUAAAAJ&hl=uk&authuser=2
e-mail	filatova.tanya@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Основним змістом курсу сольфеджіо є виховання активного музичного слуху як складного комплексу професійних здібностей.

В процесі музичної діяльності важливе значення має здатність до сприйняття музичного твору як художньої цілісності: із сприйняття зростає виконавська інтерпретація, науковий аналіз, моделювання сприйняття є активним початком в творчому процесі композитора. Тому виховання здібностей цілісного естетичного сприйняття художнього твору будь-якої складності, у тому числі, незнайомого, є найважливішим педагогічним завданням професійної музичної освіти.

Звичайно, на вирішення цього завдання спрямований весь музично-освітній цикл. *Специфічне завдання* сольфеджіо полягає в тому, що в даному курсі *акцент ставиться саме на сприйнятті на слух*, в процесі якого музикант-професіонал повинен з інтонаційного потоку відтворити «кристалічний цілісний художній образ» музичного твору.

Проблема адекватності слухового сприйняття може бути вирішена тільки за умови розвинутого музичного мислення, яке в процесі створення художнього змісту музики, що звучить, повинне спиратися на володіння конкретною стильовою системою твору. Таким чином,

основна мета курсу: оволодіння навичками цілісного слухового осягнення музичного твору на основі освоєння систем музичних стилів, що історично склалися та виховання у студентів чистої інтонації, активного слуху, постійного слухового самоконтролю, потреби прискіпливого вслуховування у власну інтонацію, як обов'язкових чинників високого професійного рівня співака.

Завданням курсу сольфеджіо є:

- розширення «інтонаційного словника», музично-слухового досвіду студента, вдосконалення студентами початкових співацьких навичок та вмій;

- розвиток активної музичної пам'яті, її об'єму, глибини, стійкості, музичних уявлень та відчуття ритму разом із вихованням чистої інтонації;
- оволодіння засобами виразності і музичної логіки в їх характерності, властивій конкретним музичним стилям і жанрам камерно-вокальної творчості окремих композиторів.

Курс супроводжується ілюстративним матеріалом. **Предметом** курсу є виховання активного музичного слуху як складного комплексу професійних здібностей. **Об'єктом** навчальної дисципліни є розвиток слухового осягнення музичного твору, який в свою чергу є репрезентантом музичного мислення та відображенням ідей епохи, національної художньої школи, стилю композитора тощо.

Структура. Навчальна дисципліна складається з восьми модулів (1. «Інтонаційні практики класичної тональної системи»; 2. «Інтонаційні практики класичної тональної системи»; 3. «Інтонаційні практики класичної тональної системи»; 4. «Інтонаційні практики класичної тональної системи»; 5. «Інтонаційні практики розширеної тональної системи»; 6. «Інтонаційні практики розширеної тональної системи»; 7. «Інтонаційні практики розширеної тональної системи»; 8. «Інтонаційні практики розширеної тональної системи») та шістнадцяти змістових модулів (1 – 8. «Діатоніка»; 9 – 12. «Модуляція. Відхилення»; 13 – 16. «Хроматика. Модуляція»).

Курс включає практичні заняття та самостійну роботу. Практична робота на аудиторних заняттях направлена на опанування різних форм та прийомів розвитку слуху, що є необхідною умовою для досягнення основної мети курсу «сольфеджіо» – оволодіння навичками цілісного слухового осягнення музичного твору. Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту.

Перелік тем

- Тема 1. Мажор та мінор. Інтервали.
- Тема 2. Мажор та мінор. Тризвуки.
- Тема 3. Тональності до 2-х знаків. Тризвуки 4-х видів.
- Тема 4. Тональності до 2-х знаків. Секвенції.
- Тема 5. Мажор та мінор. Інтервали.
- Тема 6. Мажор та мінор. Тризвуки.
- Тема 7. Тональності до 3-х знаків. Тризвуки 4-х видів.
- Тема 8. Тональності до 3-х знаків. Секвенції.
- Тема 9. Мажор та мінор. Інтервали.
- Тема 10. Мажор та мінор. Тризвуки.
- Тема 11. Тональності до 4-х знаків. Тризвуки 4-х видів.
- Тема 12. Тональності до 4-х знаків. Секвенції.
- Тема 13. Мажор та мінор. Інтервали.
- Тема 14. Мажор та мінор. Тризвуки.
- Тема 15. Тональності до 5-х знаків. Тризвуки 4-х видів.
- Тема 16. Тональності до 5-х знаків. Секвенції.
- Тема 17. Хроматичні явища в тональностях до 3-х знаків.
- Тема 18. Хроматичні інтервали.
- Тема 19. Хроматичні звуки: правопис хроматичної гами.
- Тема 20. Хроматизм у мажорі та мінорі до 4-х знаків.
- Тема 21. Хроматизм як ознака відхилень.
- Тема 22. Хроматичні секвенції.
- Тема 23. Побічні акорди як засіб відхилення.
- Тема 24. Одноголосні та багатоголосні хроматичні явища.
- Тема 25. Хроматика модуляційної природи. Побічні септакорди.
- Тема 26. Мелодичні та гармонічні прояви модуляції.
- Тема 27. Техніка модуляції у споріднені тональності.
- Тема 28. Модуляції у вокальних творах.
- Тема 29. Мажоро-мінорні явища.
- Тема 30. Модулюючі секвенції.
- Тема 31. Мажоро-мінор в романсах композиторів романтичної доби.
- Тема 32. Енгармонізм акордів як засіб модуляції у віддалені тональності.

Форми та технології навчання

Практичні заняття.

Навчальні ресурси

Практичні заняття проводяться у змішаній формі (аудиторні та на платформі Zoom). Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у практичних заняттях (вивчення теоретичного матеріалу теми; виконання вправ, добір дидактичного матеріалу, обговорення проблемних питань, тощо	20
2.	Самостійна робота студента (відпрацювання певних практичних завдань вивчення окремих тем або питань, що винесені на самостійне опрацювання, тощо	10
3.	Відвідування аудиторних практичних занять	10
4.	Написання модульної контрольної роботи	10
5.	Підсумковий контроль (залік, іспит)	50
	Всього	100

Оцінки **“відмінно”** заслугоує відповідь студента, який:

- виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять та безпомилково записав запропонований музичний диктант;
- виявив формовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, вірно визначив на слух запропоновану гармонічну побудову;
- продемонстрував професійні навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі, а також зразків камерно-вокальних творів з акомпанементом.

Оцінки **“добре”** заслугоує відповідь студента, який:

- виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять тому повністю записав запропонований музичний диктант, але зробив не більш двох незначних помилок;
- виявив формовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, вірно визначив на слух запропоновану гармонічну побудову, але в складних гармонічних зворотах допустив спрощення, або дві незначні помилки (або з неточним визначенням тонального плану, але з ясною логікою гармонічного розвитку);
- продемонстрував навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі, але при виконанні

допустив незначні відхилення від чистоти інтонування та точності відтворення метро-ритмічних ускладнень.

Оцінки “задовільно” заслуговує відповідь студента, який:

- виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, але не повністю оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять тому неповність (близько 70%), або з багатьма помилками записав запропонований музичний диктант;
- виявив недосконало сформовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, з помилками та упущенням визначив на слух запропоновану гармонічну побудову;
- продемонстрував недосконало сформовані навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі.

Оцінки “незадовільно” заслуговує відповідь студента, який:

- не виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, не оволодів умінням запам'ятовувати музичну інформацію та відтворювати її напам'ять тому частково(менше 50%), і з багатьма помилками записав запропонований музичний диктант
- не показав сформовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, внаслідок чого не зумів визначити на слух запропоновану гармонічну побудову
- не продемонстрував сталі навички виконання різноманітних інтонаційних вправ, вільного співу з листа одноголосного прикладу та співу будь-якого з голосів в багатоголосній фактурі.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агажанов А., Блюм Д. Сольфеджио в ключах “до”. М., 1969.
2. Алексеев Б., Блюм Д. Систематический курс музыкального диктанта. – М.: Музыка, 1969.
3. Алябьев А. Избранные романсы.
4. Бах И.С. Хоралы. Т.1, т.2. Peters, 1932.
5. Варламов А. Романсы и песни.
6. Виноградов Г.С. Интонационные трудности. – К., 1977.
7. Виноградов Г.С. О методике устного диктанта у вокалистов НМАУ. – Рукопись.
8. Глинка М. Романсы и песни. М., 1970.
9. Гурилёв А. Романсы и песни. М., 1955.
10. Даргомыжский А. Романсы и песни. М. – Л., 1977.
11. Драгомиров П. Учебник сольфеджио. – М., 1991.
12. Євпак Е. Хорові розспівки. – К., 1974.
13. Кириллова В., Попов В. Сольфеджио. 1 часть. М., 1986.
14. Ладухин Н. 1000 примеров музыкального диктанта. – М., 1964.
15. Ладухин Н. Одноголосное сольфеджио. – М., 1967.
16. Леонтович М. Хорові твори. К., 1970.
17. Островский А., Соловьев С., Шокин В. Сольфеджио. – Вып. I, II. – М., 1960.
18. Соколов Вл. Многоголосное сольфеджио. – М., 1962.
19. Способин И. Сольфеджио. Двухголосие и трехголосие. – М., 1977.
20. Столова Є. Музичний диктант. К., 1978.
21. Фрейндлинг Г. Двухголосные диктанты. – Л.: Музыка, 1970.
22. Фридкин Г. Чтение с листа на уроках сольфеджио. – М., 1982.
23. Чайковский П. Романсы и песни.